

Lesní škola Protos

Ze života skauta aneb pěstování Růží

Absolventská práce

Hluboká nad Vltavou

Autor práce: Václav Jindra

1.8.2019

Obsah

Úvod	3
Čest a svědomí.....	4
Slib a jeho úskalí	5
Druzí lidé	7
Sloužím.....	8
Závěr.....	10
Zdroje	11

Úvod

Pokud se člověk rozhlédne po světě, tak uvidí velkou variabilitu lidských povah, spoustu lidských problémů, starostí a osudů. Ono se nemusí chodit daleko, stačí se podívat do našich měst nebo oddílů. Tady vzniká otázka, jak holka či kluk se bude ve svém soukromém životě chovat, když slíbily, že se budou chovat podle skautského slibu a zákona?

Existuje mnoho negativních vlivů, které znesnadňují tyto ideály naplnit. Práce by měla rozebírat tyto vlivy, které na jednotlivé věkové skupiny působí a omezení jejich vlivů prostřednictvím skautingu. Jelikož je problémů nepřehledné množství a řešeních je mnoho, uvádím pouze některé špatné vlivy, které mi přijdou aktuální.

Možná by bylo v úvodu vhodné vysvětlit, proč název práce má podtitulek pěstování Růží. Před vznikem této práce mě trochu inspiroval autor Peter Wohlleben, který vysvětluje fungování lesního ekosystému na příkladech lidské společnosti. Ve fungování lidského prostředí a přírody je určitá podobnost. Pro snazší vysvětlení problému mi dovoluňte, abych určité pasáže této práce vysvětloval na příkladech rostlin a jejich společenství.

Čest a svědomí

Ve skautských slibech se *slibuje na svou čest*. Ve starých kulturách čest byla cnost. Neptun vysvětluje čest jako vnitřní Růži, kterou si sám pěstuješ. Když se o tuto růži staráš dobře, kvete ti a vydrží ti dlouho, bude se líbit i druhým lidem. Naopak, jestliže se o rostlinu nestaráš, může ti uschnout.

Každý živý organismus má vnitřní mechanismus, který zjistí chorobu, špatně funkční nebo nefunkční orgány. V případě lidského rozhodování a konání to může představovat svědomí. Svědomí může být pohled, jak ti tvá vnitřní Růže roste. Jestliže tvé jednání je pravdivé a láskyplné, pro tvou Růži jsou tyto dva faktory ideálními podmínkami k růstu. Naopak sobecké jednání je pro tvou čest jed, který tvé růži škodí, omezuje jí v růstu, brání jí růst do krásy.

Nestačí se na svou Růži jenom dívat, musíš se o ní i starat (zalévat, prostřihávat, hnojit). To znamená si uvědomit v čem tvá Růže je pěkná a jaké má vady. Pokud je neodstraňuješ, tak se zvětšují a mohou tvou Růži naprosto změnit k nepoznání. Jelikož tvá růže se bude vyvíjet celý tvůj život, je třeba se o ni starat. Existuje mnoho návodů na pěstování Růží. Jednou z těchto návodů může představovat skauting v podobě tří principů, skautského zákona, slibu a metody.

Pokud se ovšem chceme o svou růži starat, musíme vědět, o jakou rostlinu se jedná, jak se jednotlivé její části nazývají. Asi se nespokojíme s návodem: „Sázejte to tím zeleným nahoru.“ Proto je důležité si uvědomit, že svědomí je třeba se naučit používat a rozvíjet. Rozhodovat se, co je dobré a co špatné. Vztah k morálním hodnotám (znalost špatného od dobrého) je dlouhodobý proces, který se vytváří v mladším školním věku. Názorným příkladem ve skautských oddílech jsou některé mladší děti (světlušky a vlčata), které jsou vůči vrstevníkům sobecké, kazí ostatním hry... Tyto děti si neuvědomují mravně dobré jednání od mravně nepřijatelného jednání.

Prostředkem pro rozvíjení svědomí u světlušek a vlčat je čtení (vyprávění) vhodných příběhů. Tento prostředek ve skautingu je symbolický rámeček. Nejzákladnějším symbolikou v oddílovém životě u mladších kluků je inspirována Kniha džunglí, kde Kipling vypráví o životě vlčí smečky. Spolu se smečkou vystupují i zvířata se špatnými vlastnostmi. Ale nemusí to být jenom výše uvedená kniha, může to být celá řada vymyšlených příběhů.

V případě našeho oddílu je tradice slůvek, kde se každé ráno na táboře čtou nebo vyprávějí příběhy zaměřující se na špatné a dobré lidské vlastnosti. Buď se příběhy můžou vymýšlet, nebo se mohou číst krátké příběhy nebo pohádky (Příběhy pro potěchu duše, Škola Malého Stromu...). Ale vyprávět poučné příběhy nestačí. Je potřeba, aby si děti uvědomovaly morální návyky ve svém životě a převáděly je do praxe. Na jednom táboře si vlčata ořezala dřevěnou hůl, fixem si rozdělila tento klacek na počet dní tábora. Před večerkou se vlčata scházela na jednom místě na táboře a vedoucí provedl rekapitulaci dne. Každé vlče mělo

sebou hůl a mělo se rozhodnout, zda si vybarví jeden díl hole. Když usoudilo, že se daný den se choval kamarádsky, mohl si políčko vybarvit.

Symbolický rámeček není jediným prostředkem skautské metody, jak budovat v dětech svědomí. Dalším významným prostředkem pro tvorbu svědomí je podpora dospělých. Jsou to zpravidla vůdčové a vedoucí skautských oddílů, kteří jsou pro děti vzorem a autoritou. Mohou být zdrojem inspirace, jak plnit skautský slib. Popovídat, co pro ně je složité, či naopak je velmi snadné a nemusí mít z plnění slibu strach. Když se vrátím k našemu oddílu, každý rok na táboře se před slibem realizuje program tzv. Majáky. Tento program je převážně večer. V okolí se zapálí 3-4 ohně a u každého z nich sedí vedoucí, který má na starosti část slibu. Kluci přicházejí individuálně k jednotlivým ohnům, a povídají si s vedoucím o části slibu, který má vedoucí na starosti. Zhruba po čtvrt hodině se skauti posunují o stanoviště dál k dalšímu vedoucímu.

Slib a jeho úskalí

Slibem se zavazují, že v budoucnu budu něco vykonávat nebo něco nebudu dělat. Vlčata (světlušky), skautky (skauti) skládají skautský slib, ve kterém slibují, že budou vyznávat a řídit se skautskými ideály. Tím jsme zasadili Růži do správného substrátu a jevíme zájem, že se chceme o ní starat. Jenže můžeme kdykoli přestat, třeba když nás to přestane bavit.

Slibem slibujeme, že se o rostlinu budeme starat pořád. Měli bychom si uvědomovat, co obnáší slib. To je stejné, jako když zahradní architekt plánuje výsadbu růží. Měl by je vidět jako dospělé rostliny a podle toho by měl předejít jejímu zbytečnému přesazování, vymýšlení zbytečných alternativ, jak zabránit, aby nikde nepřekážela. To může v životě představovat jakousi vizi, kam bychom chtěli směřovat (Sloužit nejvyšší Pravdě a Lásce...). Při správném vysvětlení by holka či kluk měl mít jasno, co skautský slib obnáší.

V případě samotného plnění slibu je potřeba v tuto chvíli změnit způsob uvažování. Zahradní architekt svoji práci udělal. Vymyslel, kam umístit Růži, jaký druh použít. Takže víme, co slib obsahuje. Ale architekt neví, jak, proč a kdy Růži stříhat. To ví zahradník, který zná, jak se o Růži starat. Tenhle člověk každý den projde zahradou a koukne, jak Růže roste. V případě potřeby ji zaleje, pohnojí. S plněním slibu bychom měli být zahradníky, kteří se půjdou podívat, jak jim růže roste.

Ve výše uvedeném odstavci je napsáno, že se o růži budeme starat pořád. Ve skautském slibu je formule *sloužit věrně v každé době*. Čas plnění skautského slibu může představovat obrovskou překážku, kde je cíl v nedohlednu a jeví se jako obrovské břímě nebo neřešitelný problém. Když se podíváme na roční větve (letorosty) stromu, tak jsou dlouhé několik centimetrů. Je dále důležité zmínit, že každý letorost není stejně dlouhý, protože každý rok bylo jiné klima. Každý rok se potýkal s jiným problémem (nedostatek vody, nedostatek nebo přebytek živin). U slibu je to podobné. Při plnění slibu (běžném životě) je potřeba ho prožívat v krátkodobém horizontu, zaměřovat se na aktuální problémy, které v životě přicházejí.

Není to jenom čas, co představuje překážku k plnění slibu. Může nastat situace, kde člověk slib přestane plnit. To může vznikat mnoha důvodů (neuvědomění si všech okolností, co slib obnáší, setkání se s neřešitelnými problémy). Jelikož lidi nejsou stroje, tak ve skautských slibech jsou formule *Jak dovedu nejlépe (že se vynasnažím)*, což znamená, že když se objeví nějaká překážka v plnění tohoto slibu, tak budu hledat způsob, jak tuto překážku překonat. Pokud si zase uvedeme analogii růží, tak ne vždy mají rostliny nejvhodnější podmínky k růstu, ale rostlina musí přežít, najít nějaké ochranné mechanismy (omezení výpadu vody z rostliny za vysokých teplot...). To je stejné i se slibem, hledat způsob, jak slib splnit. Nemám na mysli slib obejít (ošulit), ale najít nejlepší způsob překonat překážky ke splnění cíle. Je třeba si uvědomit, jaké mám možnosti. Růže nemůže operovat pouze s průdchy, které omezují výpar vody. Rostlina musí i omezit výdej energie v listech.

Rostliny mají tyto obranné mechanismy zautomatizované. My o konkrétních těžkostech slibu musíme přemýšlet. Toto přemýšlení nejlépe funguje někde v klidu, v tichu. Kdy člověk je sám, nemyslím osamocen, ale sám se sebou. Je oproštěn od denních starostí. Dnešní hektická doba tomu moc nepřidává, kdy je problém si najít čas. Dalším úskalím je, že někteří lidé se bojí být sami. Sami se ochuzují o vnitřní klid, jakési nadechnutí, poskládání si myšlenek ve své hlavě. Tento pocit se nechá navodit různými způsoby (běháním, plaváním, chůzí, nebo „koukáním do blba“ na klidném místě).

Pro navození tohoto stavu je potřeba klidné prostředí. Nejpřirozenějším prostředím pro navození ticha je příroda. Ve skautingu je tento prostředek zakomponován ve skautské metodě. Je třeba si vyjasnit, že příroda má několik rovin (estetickou, ochránářskou). K rozvoji duchovního života nás bude zajímat rovina estetická. Asi každý z nás zažil pohled na letní hvězdnou oblohu, večerní sezení u ohně nebo západy nebo východy slunce na horách. To jsou chvíle, kdy si člověk danou chvíli užívá (prožívá, kochá). Pak už je jen krůček k přemýšlení nad sebou samým. Pak stačí zvolit vhodný program k přemýšlení.

Dalším bonusem, co příroda přináší, je její spravedlivost. V daném území jsou stejné podmínky pro všechny (vítr, prudké deště, vysoké teploty). Pokud je člověk vystaven rozmarům počasí nebo nehostinným podmínkám, dokáže objevovat své limity a pravdu o sobě. Zároveň člověk pomocí nevhodných podmínek, může posouvat své vlastní hranice. Nádherným příkladem představují mladší děti, které jsou poprvé sami na hlídce. Na první pohled se to může jevit, že to nic není. Ale představme si, že ten člověk musí vstát do nepříjemného prostředí, což je pro něj tma a zima. Dál tam je sám. Kolem něho jsou neznámé zvuky. Zprvu to musí být pro toho člověka šílené, ale tím že vstal a byl na hlídce sám, si dokázal, že v budoucnu už to zvládne a nemusí to být tak strašné.

Druzí lidé

Ve vlčáckém slibu se slibuje, že budu hledat se svou smečkou nejvyšší Pravdu a Lásku. Zaměříme se na pasáž, že se svou smečkou budu něco hledat. V této pasáži slibu je důležité, že to nebudu hledat sám, jsem součástí jakéhosi společenství. To je stejné, jako když na kořenech naší Růže jsou napojené podzemní houby zvané mykorhizy. Každá z těchto dvou částí má určitou roli. Růže dodává houbě uhlíkaté zdroje a houba rostlině dodává vodu a minerální látky z míst, kam kořeny rostlin nedosáhnou. To lze chápat, že společenství druhých lidí nás může obohacovat, nabízet možnosti, ke kterým by samotný člověk těžko dosahoval, pomáhat s neřešitelnými problémy.

Může to vypadat, že tato symbióza může být užitečná jen pro nás. Ale je důležité si uvědomit, že je to oboustranná spolupráce, která je prospěšná pro oba organismy. Když se vrátíme k výše uvedené symbióze, v případě nefungování tohoto vztahu se oběma organismům ztíží podmínky k růstu a organismy mohou i umřít. To je stejné jako u lidí, pokud do vztahu nedáváme něco ze sebe, vztah končí. Další důležitou složkou vztahů je čas. Pokud budu aktivní na začátku vztahu a s postupem času budu omezovat aktivitu, vztahy se rozpadají. Stejně jako u symbiózy, představme si, pokud by houba rostlině dodala vodu pouze jednou, rostlina by jí za krátkou dobu vypotřebovala a mohla by uschnout.

Další proměnou ve vztahu s druhými lidmi, je kvalita vztahu. Pokud vnášíme do vztahu nepříznivé jevy, tak je to nejlepší cesta pro ukončení vztahů. Vztahy mezi lidmi jsou velmi složité a je mnoho studií, knih, které se touto problematikou zajímají. Jedna z nich je od Carnegieho, který ve své knize uvádí příklady, jak zapůsobit na lidi. Uvádí celou řadu technik, které udělají na druhé lidi dojem. Myslím si, že nejdůležitější radou je, že všechny tyto techniky jsou neúčinné, když nejsou pravdivé, neupřímné. Zajímám se o ostatní lidi jenom kvůli vlastnímu prospěchu. Víc mě nezajímá. Jsem k těmto lidem sobecký. To může být stejné, když rostlina svým opadem nebo kořeny do půdy uvolňuje látky, které brání růstu jiných rostlin. Nakonec pro tuto rostlinu samotná půda může být nepříznivá v růstu. Z krátkodobého hlediska tento způsob může přinášet prospěch, ale dlouhodobě takové vztahy nás mohou zničit.

V současné době je velký rozmach sociálních sítí. Z jednoho pohledu jsou sociální sítě skvělým prostředkem, jak rychle komunikovat s ostatními lidmi. Na druhou stranu na těchto sítích tráví lidé většinu času. Žijí životy ostatních lidí a u ostatních hledají zalíbení. Ovšem lajky, které dostávají za své příspěvky, jsou jakousi chabou náhražkou za ocenění ve skutečném životě. Dále prostřednictvím sociálních sítí, člověk ztrácí schopnost navazovat skutečné vztahy. Pokud bychom se vrátili k houbě a rostlině, tak obě složky musí vědět, co od nich druhá potřebuje. Pokud by jedna druhé poslala jiné potřebné látky, mohlo by to poškodit nebo zahubit druhý organismus.

Asi nejvýznamnější prostředkem ve skautingu, jak se naučit komunikovat a vycházet s druhými lidmi je družinový systém. Družina by měla to být malá skupina lidí o 6-8 lidech zhruba stejného věku, která má společný cíl. Družinu by mělo motivovat splnění určitého úkolu (družinový boj, Svojsíkův závod). Když se však podíváme na tuto motivaci

podrobněji, členové tohoto společenství mají úplně jiný cíl, který si neuvědomují, ale někdy bývá hmatatelný při práci v týmu. Skrytým cílem je se vzájemná tolerance a naučení se spolupráci v týmu lidí.

Družina by měla být společenství, kde rádce družiny není diktátor a ostatní členové musí rádce slepě poslouchat a k ničemu se nevyjadřovat. Členové družiny by měli tvořit společenství kolem jakéhosi kulatého stolu, kde každý může vyjádřit svůj názor a rádce by měl být jakýsi Artuš, který má poslední slovo a zastupuje svou družinu na oddílové radě.

Sloužím

S přibývajícím věkem se člověk rozkoukává a snaží se hledat svůj smysl života. V životě přichází takové mezníky, ve kterých se člověk rozhoduje kam směřovat svůj život. Člověk netuší, ale vybírá si podle aktuálních potřeb a informací. Není chybou si vybrat špatné a své chyby napravit, ale je chybou si nevybrat, bavit se, neposouvat se.

Představme si ovocný strom. Tento ovocný strom roste samovolně. Vzpomeňme na plnění skautského slibu a na zahradníka, který se o strom stará. Zalévá ho, hnojí ho. Také jsem zmiňoval, že se strom musí odstraňovat od uschlých větví. Každý správný zahradník, však musí jednou za čas ustříhnout i větve, které jsou na první pohled zdravé a nepřekáží v růstu. Laik by řekl, že nepřekáží. Ovšem mi potřebujeme, aby strom měl zdravé ovoce a strom plodil co nejdéle, proto je potřeba strom prosvětlit, vytvarovat korunu.

Je důležité si uvědomit, že je potřeba si rozmyslet, která větev se ustříhne. Několik let tato větev může růst, aniž by se musela stříhat, ale po x letech může přestat vyhovovat. Proto zahradník celou větev nebo její část ustříhne.

V lidském životě to může být podobné. V roverském věku někteří mladí lidé neví, co by v životě chtěli dělat, postupně se rozhlížejí, zkouší nové věci a postupně se osamostatňují. To by se nechalo připodobnit k růstu větví. S přibývajícím věkem má člověk jasnější představu, co by chtěl dělat. Ale aby se mohl rozvíjet, je potřeba ostříhat část větví, které překáží v rozvinutí dané činnosti, postoje. Tím, že se takto formuje, jeho strom přináší ovoce, což může být jeho životní poslání nebo projev životní služby.

Význam sloužit neznamena někomu posluhovat (panovníkovi, šlechticovi), ale znamená konat. Svým způsobem mě služba v tomto významu k něčemu zavazuje, ale zvolil jsem si jí dobrovolně. Dobrovolně sloužím sobě, tím že na sobě pracuji. Sloužím druhým lidem, že ze sebe nedělám sluhu, ale že s nimi udržuji dobré vztahy, snažím se jim pomáhat v případě jejich těžkostí. A sloužím nejvyšší Pravdě a Lásce, tím že konám dobro. Je potřeba zmínit, že každý člověk může vykonávat službu jinak. Jeden člověk může být pedagog, druhý člověk může dělat kněze.

Ovšem se stává, že zahradník větve nestříhá nebo strom ostříhá hodně. V případě neostříhání stromu, s přibývajícím věkem strom přestává plodit, protože není prosvětlený, nevytvářejí se květy, ze který zraje ovoce. V případě silného prostříhání vznikají tzv. iterace. Tyto iterace

nejsou pevně spojeny s kmenem stromu a rostou nekontrolované. S přibývajícím věkem jsou silnější a v případě silného větru se mohou vylomit a poškodit strom.

To je stejné i v lidském životě. Pokud se nebudeme zbavovat překážejících větví, budeme stát na jednom místě, nebudeme se rozvíjet, budeme stagnovat. Příkladem může být nesamostatnost, kdy všechno za nás vyřizují ostatní. V případě silného prořezu a vytváření iterací mohou vznikat nestabilní vztahy, zaměstnání, život. Kdy se daná iterace vytvoří, ale po nějaké době se odlomí a vyrostе jiná. Tento způsob života přináší nestabilitu v životě, která nás nedělá šťastnými.

Může se také stát, že větev, kterou zahradník považoval za perspektivní a podle jeho zkušeností může plodit, náhle přestane růst, a vyvine se jiná zakrnlá větev. Dle vlastní zkušenosti, tento omyl není na závadu. Tato skutečnost se mi stala na konci vysoké, kdy jsem hledal povolání. Upřednostnil jsem povolání, které jsem studoval na střední škole před vysokoškolským oborem, protože jsem cítil, že je mi bližší. Ale s odstupem času zjišťuji, že věci z vysoké školy využiji i v současné práci a koukám se na věci z jiného úhlu pohledu.

Lidé ve věku patnácti let hledají své místo v životě. Tento věk by se nechal přirovnat k bujnému růstu stromu, kdy mu roste velké množství větví (potřebujeme si vyzkoušet hromadu věcí a vyzkoušet si své limity). Zpravidla v tomto věku lidé přecházejí do vedení oddílů. Tento přechod může být obrovskou příležitostí pro objevování, co chci v životě dělat. Ovšem samotné vytváření programů a vedení lidí pro někoho může být náročné a může představovat určité peripetie. Proto roving také nabízí plnění výzev a projektů, kde si člověk vyzkouší aktivity, které by chtěl v životě dělat a objevuje své limity.

Závěr

Když jsem přemýšlel nad absolventskou prací, jaké jsou největší úskalí skautingu v soukromém životě, vybavil jsem si strom, který roste. Musí se vypořádat s řadou problémů v jeho různých životních etapách, ale i se starostmi všedního dne. Nejvíce mě na těchto organismech fascinuje, že z větší části mají obranné mechanismy, které si dokáží poradit s většinou problémů. Pro mě velkou motivací je, že když se u stromu vyskytne nějaký větší problém, tak to nezabalí, snaží se najít nějaké řešení, jak vyřešit daný problém nebo optimalizovat svůj růst.

Nechalo by se namítat, že stromy a keře ke svému růstu nepotřebují stříhat, zalívat ani hnojit. Že je to lidský výmysl. Dle mého skromného názoru mi přijde, že když se budeme o jednotlivé dřeviny starat, tak jim můžeme výrazně zlepšit život. Vidíme z jiného úhlu pohledu jejich problémy, kterým můžeme předejít. V životě je potřeba, abychom sami nebo s cizí pomocí nacházeli v našem životě problémy a snažili se jim čelit.

V práci jsem se zaměřil na některé problémy současné doby a jak jim čelit prostřednictvím skautingu. Jak jsem zmiňoval výše, existuje spousta návodů, jak žít kvalitní život a přijde mi, že skauting je jedním z nástrojů, jak rozvíjet v mladých lidech vztah k morálním hodnotám a naučit se čelit životním problémům a situacím. Asi nejdůležitější vlastností, co by se měl člověk naučit je vidět malé úspěchy a kroky při řešení útrap a pojmenování problému, případně rozložení velkého problému na menší problémy.

Zdroje

Jiří Zajíc - Edy: Nikdy nekončící dobrodružství; Úvod do duchovního života pro skauty

Jan Pečený – Neptun: SKAUTSKÝ SLIB, JEHO VÝZNAM A METODIKA BEZPROSTŘEDNÍ PŘÍPRAVY, 1999

Bruno Ferrero – Příběhy pro potěchu duše. ISBN 978-80-7367-484-7, 2008

Dale Carnegie – Jak získat přátele a působit na lidi ISBN 978-80-7306-519-5. říjen 2012